

Published on www.bilvavi.net

[Home](#) > בלבבי ג - פ' ו אמונה

בלבבי ג - פ' ו אמונה

תוכן הענינים

ענף א' דברי החזו"א - העולם נדמה כחידה סתומה, אל מי כיון החזו"א את דבריו, הדרך להגיע לאמונה בחוש, השרשת האמונה בלב ע"י דיבורי אמונה, דוגמאות מעשיות כיצד לדבר דיבורי אמונה, האמונה מקיפה את האדם בכל זמן ובכל מצב.

ענף ב' האמונה מאחדת את כל עבודת ה', תיקון המדות ע"י אמונה, קושית רבים, אמונה עמוקה ואמיתית מביאה את האדם לידי לשמה, ביאור שורש מידת השמחה.

ענף ג' תיקון השנאה והכעס ע"י אמונה, הידיעה - לעומת הבחירה, הסתכלות נכונה מצד המקולל, הסתכלות נכונה מצד המקלל, סיכום הדברים.

ענף ד' תיקון הגאווה ע"י אמונה, ביטול הגאווה ע"י הכרה שהכל מהקב"ה, על האדם להסתכל על עצמו במבט אחד ועל חברו במבט שונה, האדם על עצמו צריך להסתכל במבט של "ידיעה" ועל חברו במבט של "בחירה".

אמונה

ענף א'

דברי החזו"א - העולם נדמה כחידה סתומה

כתב החזו"א (אמונה ובטחון פ"א) ז"ל: "מדת אמונה היא נטיה דקה מעדינות הנפש. אם האדם הוא בעל נפש, ושעתו שעת השקט חפשי מרעבון תאוני, ועינו מרהיבה ממחזה השמים לרום והארץ לעומק, הוא נרגש ונדהם, כי העולם נדמה לפניו כחידה סתומה, כמוסה ונפלאה, והחידה הזאת מלפפת את לבבו ומוחו, והוא כמתעלף לא נשאר בו רוח חיים בלתי אל החידה כל מעינו ומגמתו, ודעת פתרונה כלתה נפשו, ונבחר לו לבוא באש ובמים בשבילה. כי מה לו ולחיים, אם החיים הנעימים האלו נעלמים ממנו בתכלית ההעלם".

אל מי כיון החזו"א את דבריו

נתבונן אל מי דיבר החזו"א שחידה זו כ"כ תופסת אותו? אל אדם שאינו מאמין ומתחיל לחפש מי ברא אלה? לא! ולא! הוא דיבר אל עצמו, וק"ו לכל בן תורה אמיתי. לכאורה הדבר תמוה, וכי החזו"א לא ידע את התשובה לשאלה זו? לשם מה הוא כ"כ נכסף לדעת את פתרונה הרי הוא כבר ידעה? כאן טמון כל סוד האמונה. יש אמונה שכלית, ויש אמונה בחוש. החזו"א כתב את דבריו מן הלב, מן החוש, ולא מן השכל. זו כל עבודת האדם עלי אדמות לחיות עם אמונה בחוש, שהאמונה תהיה ממשית אצלו כמו שולחן, כסא ומנורה. לולי זאת חסר בעיקר החיים, ואם העיקר בטל הכל בטל.

הדרך להגיע לאמונה בחוש

כיצד יגיע האדם לאמונה בחוש? יש לכך ב' חלקים: א. מחשבה. ב. דיבור.

נבאר, א. מחשבה, על האדם להתבונן בפשטות שהקב"ה ברא את הכל פרט אחר פרט, להתבונן איך נעשה הדבר, מי עשה זאת, מהיכן היה לו כח וכו' וכו'. וכבר הארכנו בזאת בפרק המוסר ענף ו', עיין שם וקחנו משם. סוף דבר האדם חייב לקבוע במחשבתו מחשבה חיה וערה שכל דבר בראו הבורא. צריך שמחשבתו תיטה באופן טבעי, להתבונן בכל דבר ולראות את הקב"ה מדבר זה.

השרשת האמונה בלב ע"י דיבור אמונה

ב. דיבור, כתוב "האמנתי כי אדבר". ודרשו הדורשים, "האמנתי", מתי האמנתי? "כי אדבר". היינו אם אני ארגיל את עצמי לדבר דברי אמונה בתמידיות. וכן פרשו את הפסוק "נכרתה אמונה נאבדה מפיהם", מפני מה נכרתה אמונה מן הלב? מפני שנאבדה מפיהם.

ולכך, חוב קדוש מוטל על כל אדם להרגיל את לשונו שתדבר תמיד בדברי אמונה, לא מוכרחים בהשכלות גבוהות, אלא דברי אמונה פשוטים. כל דיבורי האדם צריכים להיות ספוגים באמונה, בלכתו, בשכבו, ובקומו, בכל נושא ונושא יקשר זאת לאמונה, לא קשר חיצוני אלא קשר אמיתי.

דוגמאות מעשיות כיצד לדבר דיבורי אמונה

ניתן דוגמאות לדבר. לפני כל דבר שהולך לעשות, לא יגיד "ב"ה נצליח" אמירה מן השפה ולחוץ, אלא יאמר בפה מלא: "רבש"ע, אני יודע שאם אתה רוצה שאני יצליח אני יצליח, ואם לאו לאו, ע"כ אני מבקש ממך, אם הגון וראוי הדבר לפניך שאעשה זאת, תצליח דרכי".

אדם מתישב ללמוד, ידבר ויאמר, "אם אתה, הקב"ה רוצה שאני אבין את לימודי ודאי אבין, ואם לא לא. ע"כ אני מתחנן לפניך שאזכה להבין את תלמודי".

אדם עומד להתפלל, יעמיד עצמו לזמן קט ויאמר: "אני יודע רבש"ע שאם תרצה לעזורני שאתפלל כראוי אז אתפלל כראוי, ואם לאו לאו, אנא היה בעזרי שאזכה להתפלל לפניך כראוי".

וכן בכל דבר שעושה במשך היממה, יקדים דברי אמונה אלו במחשבתו ובפיו, מתוך הכרה אמיתית בדברים, מתוך הרגשה באמתיות הדברים, מתוך הרגשת פשטות. דיבור מן הלב ולא דיבור מן השכל.

האמונה מקיפה את האדם בכל זמן ובכל מצב

האמונה היא הראשית לעבודת ה', והיא האחרית לכל העבודה. כל עבודה ועבודה פנימיותה היא אמונה. מי שלא מבין את הדברים, ידע שהוא לא מבין מה זה אמונה. הוא יודע מה זה בשכל, אולם עיקר האמונה היא בלב, אמונה בבחינת התקשרות, דביקות בהנהגה האלוקית, ויותר במעלה דביקות באין סוף.

המשגיח ר' יחזקאל לוישטיין זצוק"ל התבטא לעת זיקנותו, שהוא מרגיש, שאם הוא מסיח את דעתו כמה דקות מאמונה, הוא נופל מיד. יש אנשים החושבים שזו מליצה, אולם מי שחי באמונה אמיתית, מרגיש זאת לבד היטב.

ענף ב'

האמונה מאחדת את כל עבודת ה'

הנקודה המאחדת את כל עבודת ה' היא אמונה.

כתב בסה"ק נועם אלימלך (פ' בהעלותך) ז"ל: "איתא בגמרא בא דוד והעמידן וכו' עד שבא חבקוק והעמידן על אחת 'וצדיק באמונתו יחיה' (חבקוק ב, ד) פירוש בתכלית העבודה שיבא כלו אל האחדות הגמור וזה תכלית המכוון", עכ"ל.

תיקון המידות ע"י אמונה

קבלנו, שחלק גדול מפגם המדות אפשר לתקן ע"י אמונה אמיתית. נבאר כמה מהם ומזה יקיש המעין על השאר.

קנאה, ענין מדת הקנאה שאדם עינו צרה במה שיש לחבריו, ורוצה שגם לו יהיה כן. ופעמים מתלזה לזה עומק נוסף של אכזריות, שהעיקר שלחברי לא יהיה יותר ממני, ולא יהיה, לא לי, ולא לו. מה התיקון למדה זו? אמונה!.

נפרש, על האדם מוטל שיהיה ברור לו שהקב"ה ברא את העולם, ובראו עם תכלית, ולכל אחד יש את הכלים בכדי שיגיע לתכלית. ולא חסר לו שום כלי שנצרך לו לעבודת ה', וכל מה שאין לו איננו צריך. כל מה שיש לו זה בדיוק מה שנצרך לו. וכן מה שיש לחברו זהו בדיוק מה שנצרך לתפקידו. אילו יהיה לו את החפץ השייך לחברו, לא יהיה זה תיקון עבורו אלא קלקול גמור. וכן להיפך, אילו לחברו יהיה את חפצו לא יגיע לידי תכליתו.

בקצרה, אדם אין לו כאן בעוה"ז כלום, וכל מה שיש לו זה כלים לעבודת הבורא, והקב"ה נתן לכל אחד כלים משלו, ועבודה משלו. וכשם שאין עבודת האדם דומה לעבודתו של חברו, כך כליו שונים משל חברו.

נמצא, שאדם שרוצה חפצים שאינם שייכים לו, הרי הוא פגום באמונתו. הוא חייב לשנן לעצמו שהקב"ה ברא את העולם, ובראו לתכלית, ורק בכלים שיש לו יגיע לתכליתו. ממילא אין שום מקום לקנאה.

יש אנשים שקשה להם, מדוע לי הקב"ה נתן תכלית זו עם כלים אלו, ולא נתן לי תכלית אחרת, עם כלים אחרים? התשובה לכך "כי לא מחשבתי מחשבותיכם" וגו'. רק הקב"ה יודע מה באמת טוב וראוי לאדם, ואין בשכל אנוש להשיגו.

זוהי נקודת האמונה העמוקה והאמיתית, להאמין שכל מה שהקב"ה עושה זה טוב. ואע"פ שהנהגתו איננה מובנת לי כלל, זהו ביטול של כל שכל אנושי. צריך להבין שהמחשבות של הקב"ה הם אין סוף, ולא שייך להשיגם. זוהי עבודת הביטול, עבודה שנצרך לה תקופה ממושכת.

אמונה עמוקה ואמיתית מביאה את האדם לידי שמחה

כשאדם חי בצורה שבארנו לעיל ממילא יבוא לידי שמחה.

נפרש, כל ענין העצבות באה לאדם מתוך הרגשת חסר, מתוך הרגשה שחסר לי דבר פלוני וענין אלמוני. וכו' וכו'. אולם, לכשישריש האדם את האמונה עמוק עמוק בתוך שכלו ולבו, ויכיר את האמת האלוקית, שמה שיש לי זה בדיוק מה שאני צריך, ומה שאין לי אינני צריך לו, ואילו יהיה לי אותו זה רק יזיק לי, ממילא מסתלקת מן האדם מדת העצבות, אין אדם מרגיש שום חסר, כי באמת לא חסר לו כלום. אין דבר שבאמת נצרך לו ואין לו.

ביאור שורש מדת השמחה

כשסיבת העצבות מסתלקת ממילא שורה על האדם שמחה. טעם הדבר, הנשמה של היהודי היא חלק אלוק' ממעל, ושם כתיב "עז וחדוה במקומו". נמצא שהנשמה מצד עצמה שמחה. מה מעיב על שמחתה? הגוף! כלומר, הגוף תובע צרכים מיותרים, ומרגיש כאילו הם הכרחיים, וע"י כך נוצרת הרגשת חסר, ומכח זה נולדת העצבות. כשינצח האדם את גופו, ויבטל את הרגשת החסר, ממילא תוסר מחיצת הגוף מעל הנשמה, ובאופן טבעי תחזור הנשמה למצבה הסדיר "עז וחדוה במקומו".

ענף ג'

תיקון השנאה והכעס ע"י אמונה

בענף זה נבאר איך עוקרים את מדת השנאה והכעס ע"י אמונה. נתחיל במדת הכעס, מטבע האדם שאם פועלים נגד רצונו הוא כועס, וכן ואם מזלזלים בו הוא כועס. סיבת הכעס בעומקו הוא, הרגשת "האני", אני קובע מה יעשו, "אני כ"כ נכבד, מי החצוף הזה שהעיז להקניט אותי?". כיצד מתקנים כל זאת? ע"י אמונה!

נפרש, אמונה פרושו, שאדם יודע ומאמין "שאינו אדם נוקף אצבעו מלמטה אא"כ הכריזו עליו מלמעלה". נמצא, אם אני הולך ופלוני פגע בי, לא פלוני פגע בי אלא הקב"ה שלח אותו לעשות זאת, "ה' אמר לו קלל". אילו לא נגזר כך למעלה, פלוני לא היה יכול לעשות כן. אם פלוני עשה לי כן, ודאי שכך רצונו יתברך שיעשו לי.

הידיעה - לעומת הבחירה

אל יקשה בעיניך, א"כ כיצד נענש המזלזל והרי הקב"ה גזר שהוא יעשה כן, וא"כ הוא אינו בעל בחירה? בקושיה זו כבר נתקשו הראשונים והשיבו כמה תשובות. א. שנגזר על האדם שיזלזל בו, אולם לא נגזר מי יעשה כן, והמקלל נענש על זה ש"הוא" בחר להיות השליח לקלל. ב. והיא תשובה עמוקה מאוד ואמיתית מאוד. יש "ידיעה", ויש "בחירה". לפי "הידיעה" הקב"ה כבר יודע שכך יעשה, וכך גזרה חכמתו יתברך שפלוני יקללו. ולפי "הבחירה", יש ביד המקלל רשות לבחור האם לקלל או לפרוש מזה.

הסתכלות נכונה מצד המקולל

כשמקללים אדם, על האדם מוטל להסתכל על כך במבט של "ידיעה". כלומר להבין שאין לשני בחירה אם לקלל או לא, אלא כך קבע הקב"ה. ואם כן, ח"ו הוא כועס על הקב"ה. וכמו שאדם נתקל באבן ונפל, אין הוא מתרעם על האבן, אלא מצדיק עליו את דינו של הקב"ה, מתוך הכרה שלא האבן גרמה לו ליפול, אלא האבן היא שלוחה של הקב"ה. כן צריך הוא להסתכל על צעד שמגיע לו מחבירו, שאין חבירו אלא שלוחו של מקום, ואין הדבר תלוי ברצונו של חבירו ובבחירתו. ואע"פ שהבחירה סותרת לזה, כבר כתב הרמב"ם, שלא מחשבתי מחשבותיכם וגו'. גם בחינת הידיעה נכונה, וגם בחינת הבחירה נכונה. ואף שאין שכלו של האדם משיג כיצד לישוב את הסתירה בין הידיעה לבחירה, מ"מ זה כל עבודת האדם להבין ששכלו מוגבל ואינו משיג הכל אלא מעט. ואף מה שנראה לאדם לפי שכלו שזה ישר, אין זה הכרח שזה ישר באמת, כי לפי מבט אין סופי אפשר שהדברים אינם כן. נמצא שמה ששכלו של האדם שולל אינו בהכרח שלילה, ומה ששכלו מחייב אינו בהכרח חיוב. על כן יש לאדם לעבוד לפי מה שהקב"ה אומר לו ולא לפי שכלו, ובמקום שהקב"ה אומר לאדם להשתמש בשכלו ישתמש בו, ובמקום שאומר לו לא להשתמש לא ישתמש בו, וד"ל.

הסתכלות נכונה מצד המקלל

נמצא שההסתכלות הנכונה היא כך: כשאדם הולך לקלל ח"ו, עליו להבין שהוא בעל בחירה, ואם יקלל יענש על כך. משא"כ כשאדם אחר קיללו, עליו להבין שכך הקב"ה קבע, ולא אדם זה. ואע"פ שהדברים סותרים זה לזה, זה גופא סוד האמונה בקב"ה, שיכול להכיל ב' הפכים. והדברים עמוקים מאוד מאוד וד"ל.

הן הן הדברים לגבי מדת השנאה. כשאדם יודע שחברו מוכרח לך, א"א לשונאו. דהרי הוא כאנוס על הדבר, ואיך תשנא אדם שעשה מעשיו מתוך אונס.

סיכום הדברים

סיכומם של דברים. על האדם להבין שהקב"ה קובע הכל, ואם יש לו תלונות, צריך להבין שתלונתו על הקב"ה, וזה בודאי חוסר אמונה. אדם שמתלונן על הקב"ה, פרושו שחושב, שמה שהקב"ה עושה, אינו טוב. נמצא, שאינו מאמין שהקב"ה כולו אמת, כולו הטבה, זהו חסרון מובהק באמונה. על האדם להבין שהקב"ה עושה הכל, והכל אמת והכל טוב. אלא שאני אינני מבין איך זה אמת ואיך זה טוב, מ"מ זה אמת וטוב.

ענף ד'

תיקון הגאווה ע"י אמונה

בענף זה נבאר כיצד יסלק אדם עצמו מן הגאווה ויבא לידי ענוה ע"י אמונה.

כתב הרמב"ן באגרתו הידועה וז"ל: "ועתה בני דע וראה, כי המתגאה בלבו על הבריות מורד הוא במלכות שמים, כי מתפאר הוא בלבוש מלכות שמים, שנאמר (תהלים צג, א) 'ה' מלך גאות לבש' וגו'. ובמה יתגאה לב האדם? אם בעשר - 'ה' מוריש ומעשיר', ואם בכבוד - הלא לאלוקים הוא שנאמר 'העשר והכבוד מלפניך', ואיך מתפאר בכבוד קונו? ואם מתפאר בחכמה - 'מסיר שפה לנאמנים וטעם זקנים יקח'. נמצא הכל שווה לפני המקום, כי באפו משפיל גאים וברצונו מגביה שפלים, עכ"ל.

ביטול הגאווה ע"י ההכרה שהכל מהקב"ה

המבואר בדברי הרמב"ן, שכל מה שיש לאדם, הכל מהקב"ה. ולכך אין לו כלל במה להתגאות, ואם מתגאה הרי הוא ככופר ואומר שמעלותיו הם מעצמו.

וכדברים הללו מצינו במס"י (פכ"ב) וז"ל: "ואמנם מי שהוא בעל שכל ישר, אפילו אם זכה להיות חכם גדול ומופלג, באמת כשיסתכל ויתבונן יראה שאין מקום לגאווה והתנשאות. כי הנה מי שהוא בעל שכל שידע יותר מאחרים, אינו עושה אלא מה שבחק טבעו לעשות, כעוף שמגביה לעוף לפי שטבעו כך, והשור מושך בכוחו לפי חוקו הוא, כן מי שהוא חכם הוא לפי שטבעו מביאו לזה, ואילו אותו שעכשיו אינו חכם כמוהו, היה לו שכל טבעי כמוהו, היה מתחכם כמו שנתחכם, אם כן אין כאן להתנשא ולהתגאות וכו'. הא למה זה דומה? למשרתי הבית שכל אחד ממונה על דבר מה, וראוי לו לעמוד במשמרתו לפי פקדתו, להשלים מלאכת הבית וצרכיה ואין בכאן מקום לגאווה לפי האמת. והנה זה העיון וההתבוננות הראוי לכל איש אשר שכלו ישר ולא מתעקש, וכשיתברר זה אצלו אז יקרא ענו אמיתי, שבלבו ובקרבו הוא ענו", עכ"ל.

על האדם להסתכל על עצמו במבט אחד ועל חברו במבט שונה

אולם יש לידע, מבט זה שכתבנו שהכל מהקב"ה, כך צריך האדם להסתכל כלפי עצמו. אולם לגבי חברו, המבט שונה לחלוטין, הפוך לגמרי. כמ"ש הרמב"ן באגרתו שם, וז"ל " וכל אדם יהיה גדול ממך בעיניך, אם חכם או עשיר הוא - עליך לכבדו, ואם רש הוא ואתה עשיר או חכם ממנו - חשוב בלבך כי אתה חייב ממנו והוא זכאי ממך, שאם הוא חוטא - הוא שוגג ואתה מזיד".

האדם על עצמו צריך להסתכל במבט של "ידיעה"

ועל חברו במבט של "בחירה"

כל מי שרואה דברים הללו ומתבונן לעומקם קשה לו מאוד, כיצד יתכן שאם אני עשיר, אני צריך לדעת שאין לי משל עצמי כלום והכל מהקב"ה, ולכך אין מגיע לי כבוד משום כך. לעומת זאת, אם חברי עשיר, עלי לכבדו. צ"ע מדוע, הרי עושרו מן הקב"ה, וא"כ אינו בעל מעלה? יש בזה כמה תשובות, אולם נכתוב את התשובה העמוקה והאמיתית. והיא, כלפי עצמי אני מסתכל בבחינת "ידיעה" (כפי שהתבאר בענף ג'), וכלפי חברי אני מסתכל בבחינת "בחירה", והדברים עמוקים מאוד מאוד וד"ל.

"ענוה גדולה מכולם" (ע"ז כ ע"ב) מפני שהוא התבטלות והתכללות בבורא עולם.

- [בלבבי משכן אבנה - ח"ג](#) [1]
- [עולם הביטחון](#) [2]

Source: <http://bilvavi.net/shiur> בלבבי-ג-פ-ו-אמונה

Links

[1] <http://bilvavi.net/bilvavi.gimmel>

[2] <http://bilvavi.net/bitachon>